

วิธีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ธนากรณ์ ใจสมานมิตร

การรวมกลุ่มกันของมนุษย์ เพื่อปฏิบัติภารกิจภายใต้วิธีการทำงานร่วมกันให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรเป็นแนวคิดที่นักบริหารจัดการต่างคาดหวัง และหมายมั่นให้เป็นเช่นนั้น โดยพยายามค้นหาวิธีการต่างๆ มาสนับสนุน แต่ผลที่ได้กลับไม่เป็นไปตามสิ่งที่คาดหวัง แม้กระทั่งบางครั้งอาจจะดูเหมือนได้ผลแต่เป็นเพียงชั่วคราวชั่วคราวแล้วก็กลับสู่สภาพดั้งเดิม ไม่มีความยั่งยืนถาวร ทั้งนี้ถ้ามาวิเคราะห์ดูเหตุและปัจจัยต่างๆ ประกอบแล้ว จะพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากโดยเฉพาะในวิถีไทย ที่ทำให้เกิดเหตุนี้ก็คือ **ความไม่เข้าใจความเป็นจริงในตัวตน ไม่เข้าใจแก่นแท้ของการเกิดพฤติกรรมที่ถาวรของมนุษย์**

คนทุกคนมีความแตกต่างกัน คนเหมือนคน แต่คนก็ไม่เหมือนกัน คำว่า **“ปัจเจกบุคคล”** จึงถูกบัญญัติขึ้น ทำไมคนแต่ละคนจึงมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน ลองมาวิเคราะห์ตามดูว่า เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น?

เริ่มจากการวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ สิ่งที่เป็นเหตุให้เกิด **พฤติกรรมมนุษย์** นั้นคือ **กรอบแนวคิดของบุคคล** อันประกอบด้วย เจตคติ ความเชื่อ และค่านิยมของบุคคล สิ่งที่ทำให้มนุษย์นำมาสร้างกรอบแนวคิด นั้นคือ **การได้ลงมือทำและพิสูจน์แล้วเห็นผลจริงด้วยตนเอง** หรือที่เราเรียกว่า ทักษะที่เกิดจากการฝึกฝน สิ่งที่เป็นเหตุให้มนุษย์สามารถสร้างทักษะฝึกฝนตนเองได้นั้นคือ **องค์ความรู้เฉพาะบุคคล** ที่ได้จากการนำ **ข้อมูล ข้อเท็จจริง** ต่างๆ มาพิจารณาและวินิจฉัยอย่างมีหลักการ สิ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถเก็บกักและนำข้อมูล ข้อเท็จจริงเข้าสู่ตนเองได้ นั้นคือ การที่มนุษย์มีสมองเป็นอุปกรณ์ในการเก็บและประมวลผล โดยอาศัย **อวัยวะรับสัมผัสทั้ง ๕+๑** ที่มีติดตัวมนุษย์มาทุกคนเป็นตัวส่งสัญญาณที่ได้รับรู้มา (การรับสัมผัส ๕ ทางได้แก่ การมองเห็น , การได้ยินเสียง , การได้กลิ่น , การได้รับรู้รสชาติ และการได้รับรู้สัมผัส ส่วนการรับอีก ๑ ทางนั้นคือ ความรู้สึกของปัจเจกบุคคล นั้นคือ **อารมณ์**)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า เพราะ **การรับรู้** นั้นเอง เป็นเหตุให้เกิดการศึกษาวินิจฉัยของบุคคลสังเคราะห์เป็น **องค์ความรู้ส่วนตัว** ซึ่งเป็นปัจจัยไปก่อให้เกิดการทดสอบองค์ความรู้นั้นด้วยการ **ลงมือฝึกฝน** และเป็นปัจจัยไปก่อให้เกิดการยึดติดเป็น เจตคติ ความเชื่อ และค่านิยมส่วนบุคคล (**กรอบแนวคิดของบุคคล**) ซึ่งเป็นปัจจัยต่อไปทำให้

เกิด การแสดงออกอย่างซ้ำๆและถาวรจนเป็น**พฤติกรรม** ที่แสดงถึงบุคลิกลักษณะสื่อให้คนทั่วไปได้รับรู้โดยไม่ต้องบอกกล่าว เราอาจเคยได้ฟังในสิ่งที่พระท่านสั่งสอนเราอยู่เสมอว่า “คนเราคิดอย่างไร จะทำอย่างนั้น คนเราทำอย่างไร ก็จะเชื่ออย่างนั้น คนเราเชื่ออย่างไรพฤติกรรมก็จะเป็นเช่นนั้น ดังนั้นจงระวังความคิดของตนเองให้ดี และหมั่นฝึกฝนความคิดของตนให้ถึงพร้อมอยู่เสมอ”

สุนทรียภาพมีส่วนช่วยให้เกิดการบรรยากาศการทำงานร่วมกันแบบ **Win-win Situation** ได้อย่างไร

การรับรู้ทางความรู้สึกของปัจเจกบุคคล (อารมณ์) จะมีความ**ไวและรวดเร็ว**มากต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบผ่าน เพราะมีการปรุงแต่งจากความต้องการหยาบๆของมนุษย์(สัญชาตญาณดิบ) จึงเป็น**อารมณ์ที่ไม่บริสุทธิ์** และจะสร้างพลังเหนียวนำไปเกิดการกระทำขึ้นอย่างมหาศาลเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หยาบนั้น เนื่องจากไม่ได้ผ่านกระบวนการไตร่ตรอง ศึกษา วิเคราะห์ พิจารณา สังเคราะห์ (การใช้วิจรรณญาณ) ของบุคคลก่อนที่จะแสดงเป็นการกระทำออกมา ถ้าเราไม่มีความตระหนักและเข้าใจอย่างดีพอ การกระทำแบบนั้นก็จะเป็นความเคยชิน และกลายเป็นพฤติกรรมที่ถาวรของเราไปในที่สุด

สุนทรียศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วย ความดี ความงาม ซึ่งเป็นความงามที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือความงามในทางศิลปะก็ได้ นักปราชญ์ทางศิลปะกล่าวว่า “ความงามเป็นหน่วยความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทางความรู้สึกกับการสื่อสารความหมาย” สุนทรียศาสตร์ เป็นมาตรฐานความงามในเชิงทฤษฎี (Theory of Beauty) อยู่ในปรัชญาสาขา Axiology ซึ่งจะโน้มนำไปสู่ การสร้าง**สุนทรียภาพของบุคคล**

สุนทรียภาพของบุคคล เป็นสภาพความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งทั้งงดงามไพเราะ รื่นรมย์ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ หรือ ศิลปะ ความซาบซึ้งในคุณค่าดังกล่าวจะเจริญเติบโตได้โดยประสบการณ์ การศึกษา อบรม ฝึกฝน จนเป็นอุปนิสัย และเกิดรสนิยม(Taste)ขึ้นตามตัวบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล ในความรู้สึกที่ซาบซึ้งนั้นเป็น**ความรู้สึกที่เกิดจากการรับรู้ที่บริสุทธิ์ ปราศจากสิ่งใด ๆปรุงแต่ง**ในห้วงเวลาหนึ่ง ดังนั้นพฤติกรรมของผู้ที่มีสุนทรียภาพจะมอง**คุณค่าของสรรพสิ่งทุกอย่างจากภายใน(Intrinsic Value) มากกว่าภายนอก(Extrinsic Value)** เปรียบได้กับเป็นตัวกรองที่จะสนองต่อความต้องการที่ละเอียดอ่อน สร้างพลังเหนียวนำไป**เกิดการกระทำที่ดีงาม งดงาม** ผ่านกระบวนการไตร่ตรอง ศึกษา วิเคราะห์ พิจารณา สังเคราะห์ (การใช้วิจรรณญาณ) แสดงเป็นการกระทำที่มีความงดงามเหมาะสม ชื่นชมต่อผู้พบเห็น

จนติดตัวกลายเป็น**พฤติกรรมถาวร** เป็น**เอกลักษณ์ที่สง่างามเฉพาะตัว** หน้าเคารพ นัยถือ เลื่อมใสและศรัทธา สอดคล้องกับหลักการ *Win-win Situation* ที่มุ่งเน้นการสร้างสถานการณ์แบบชนะทั้งสองฝ่าย เป็น**การเอาชนะกันด้วยใจ** เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความศรัทธา และความเชื่อถือต่ออุดมการณ์ร่วมกัน ซึ่งจะมีผลก่อให้เกิด**วิถีร่วมกันอย่างสอดคล้องชัดเจน** นำมาสู่การมี**ชัยชนะร่วมกัน** ได้เป็นอย่างดี

ภาพลักษณ์ของบุคคล มีผลต่อการรับรู้และสามารถควบคุมพฤติกรรมคนรอบข้างได้

จากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทำให้เราพอจะเข้าใจได้ว่า การรับรู้ของมนุษย์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นปัจจัยเริ่มต้นของการก่อให้เกิดการกระทำ และพฤติกรรมของมนุษย์ ในทางจิตวิทยาได้ศึกษาและค้นพบว่า มนุษย์เรานั้นจะปฏิบัติต่อคนอื่นตามภาพลักษณ์ของเขาที่อยู่ในใจเรา นักจิตวิทยาเรียกวิธีการนี้ว่า **“การจัดการความประทับใจ” (Impression Management)** นั่นก็หมายความว่า เราสามารถใช้**ภาพลักษณ์ (Image)** ควบคุมพฤติกรรมของคนอื่นที่มีต่อตนเองได้ ด้วยวิธีการนำเสนอภาพลักษณ์ที่แท้จริงของเรา ให้กับผู้อื่นได้รับรู้นั่นเอง

แต่สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจและตระหนักให้ดีก็คือ **การเสนอภาพตนเอง (Self-Presentation)** เพื่อสร้างเป็นภาพลักษณ์นั้น จะต้องเกิดจากความเป็น**ตัวตนของเราจริง ๆ** เราจะต้องสำรวจ เปิดใจ พิจารณา และปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างสิ่งที่ดึงดูดใจให้กับจิตใจ โดยพยายามฝึกรับรู้จากอารมณ์ที่บริสุทธิ์ปราศจากการปรุงแต่ง มองคุณค่าของสรรพสิ่งทุกอย่างจากแก่นแท้ข้างในให้มากกว่ามองแค่เปลือกที่ห่อหุ้มอยู่ด้านนอก การปฏิบัติเช่นนี้จึงเป็นพฤติกรรมที่ดึงดูดใจจะทำให้ภาพลักษณ์ของเราเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นตัวเป็นตนของเราอย่างแท้จริง และสง่างาม ผู้คนรอบข้างเราจะรับรู้ในภาพลักษณ์ของเราเช่นนี้ได้เป็นอย่างดี สิ่งที่เราจะได้รับตามมาก็คือ ความเคารพ นัยถือ เลื่อมใสและศรัทธา

การเสนอภาพตนเอง จนเกิดเป็น**ภาพลักษณ์ที่ไม่ได้มาจากตัวตนที่แท้จริง**ของเรา แม้จะมีวิธีการวางแผนอย่างดี จนประสบความสำเร็จในสิ่งที่ต้องการ แต่ถ้ากาลเวลาเปลี่ยนไป คนรอบข้างรู้ว่า สิ่งที่เราเสนอมาไม่ตรงกับภาพลักษณ์แห่งความเป็นจริงตามที่เสนอไว้ คนรอบข้างจะ**เกิดการสะบัดกลับของความรู้สึกผิดหวัง** หมายความว่า **เคยรักเท่าไรก็จะเกลียดมากเท่านั้น**นั่นเอง

แนวทางการเตรียมความพร้อมสู่การทำงานร่วมกัน อย่างมีสุนทรียภาพ

๑. สำคัญที่สุดเราต้องเข้าใจตัวเองอย่างดีพอ เปิดใจพิจารณาตัวเอง ให้เข้าใจ และรู้จักจริงอย่างถ่องแท้ในประเด็นคำถาม ดังนี้

เราใช้ชีวิตอย่างมีสุนทรียภาพมากน้อยเพียงใด ?

ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลเป็นอย่างไร ?

กรอบแนวคิดของเราเป็นอย่างไร ?

เราเป็นตัวของตัวเองมากน้อยแค่ไหน จุดยืนของเราคืออะไร ?

เอกลักษณ์ของเราที่สามารถสื่อเป็นภาพลักษณ์ได้คืออะไร ?

๒. หลังจากทำความเข้าใจตนเอง และปรับปรุงได้ในระดับหนึ่งแล้ว ลองนำองค์ความรู้ที่ได้มาทำความเข้าใจผู้อื่นดูบ้าง ในเรื่องของธรรมชาติของมนุษย์ต่อการตอบสนองสัญชาตญาณดิบปฏิกิริยาที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของบุคคล (กฎของปัจเจกบุคคล)

๓. เข้าใจสัญชาตญาณ ความเป็นจริง โดยการพิสูจน์เห็น ไม่ใช่เชื่อตามคำบอกกล่าวที่บอกต่อกันมา ข้อมูล ข้อเท็จจริง องค์ความรู้ที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นวิถีตะวันออก วิถีตะวันตก หรือจากมุมหนึ่งมุมใดบนโลกนี้ ล้วนแต่เป็นข้อเท็จจริงตามบริบทแวดล้อม และ กาลเวลา ดังนั้นหากนำมาใช้ภายใต้บริบทแวดล้อม และกาลเวลาที่แตกต่างกัน ย่อมเป็นไปได้ว่าจะให้ผลที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นในการศึกษาข้อมูลข้อเท็จจริงนั้นจะต้องตามด้วยการเรียนรู้ แบบผสมผสานระหว่างหลักธรรมชาติ(ตามพุทธปรัชญา)ของวิถีตะวันออกและหลักปฏิบัติของวิถีตะวันตกด้วยเสมอ เพื่อสังเคราะห์ให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีความเหมาะสมกับบริบทแวดล้อม และ กาลเวลา อันจะนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดและจุดยืนของตัวเราเองอย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป

หลักการการทำงานร่วมกันภายใต้สถานการณ์แบบชนะ-ชนะ (Win-win Situation) เป็นวิถีภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมตะวันตก ที่สามารถนำมาผสมผสานและเทียบเคียงกับหลักพุทธปรัชญาตามวิถีตะวันออก ตามหลัก วินัยของคฤหัสถ์ ว่าด้วยเรื่องของการปฏิบัติต่อมิตรสหาย ผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องซ้าย เพื่อเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการเอาชนะใจซึ่งกันและกันระหว่างมิตรสหาย ซึ่งเป็นแนวทางหลักดังนี้

๑. **เผื่อแผ่แบ่งปัน** เอื้อเฟื้อกันตามอัตภาพเท่าที่เราสามารถจะทำได้ โดยที่ตัวเราและคนรอบข้างไม่เดือดร้อน โดยเฉพาะในสิ่งที่เราไม่เกินความพอดี แต่ในขณะที่ผู้อื่นมีความจำเป็นต้องใช้

๒. **พูดจาใจ** คำพูดบางคำนั้นอาจทำให้คนที่ได้รับฟังชอกช้ำไปตลอดชีวิต ดังนั้นในการอยู่ร่วมกันควรระมัดระวังในการใช้คำพูด ถึงแม้ว่าเราจะได้มีเจตนาที่ไม่ดีก็ตาม

๓. **ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน** สนับสนุน ส่งเสริม สิ่งที่ดีงามให้แก่กันเท่าที่จะทำได้ ในบทบาทหน้าที่อย่างมีขอบเขต และมีความเหมาะสม

๔. **มีตนเสมอ ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย** ปฏิบัติให้เห็นถึงความผูกพันกันด้วยใจ โดยปราศจากการวางเงื่อนไขใดๆ และละไว้ซึ่งยศ บรรดาศักดิ์ต่างๆ

๕. **ซื่อสัตย์จริงใจ** แสดงออกซึ่งต่อหน้าและลับหลังด้วยพฤติกรรมเดียวกัน รักษาความลับของผู้อื่น รักษาและให้เกียรติในผลประโยชน์ของผู้อื่น

ในส่วนของหลักการที่เป็นแนวทางเกื้อกูล (กลยุทธ์ในการประสบความสำเร็จของบุคคล) ที่สามารถส่งเสริมแนวทางหลักได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย

๑. **ความรัก** คือ ความประทับใจ ความรู้สึกถูกชะตาเป็นพิเศษกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น บุคคล งาน ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะความรักทำให้เกิดความอยากที่จะทำให้บรรลุผล

๒. **ความพากเพียร** คือ บททดสอบที่มีผลสืบเนื่องจากความรัก ทำให้ความรักมีคุณค่าแก่ชีวิต และทรงคุณค่าอย่างยั่งยืน แม้กาลเวลาจะแปรเปลี่ยนไป เป็นสิ่งที่ชักนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ

๓. **ความจับไม่ปล่อย** คือ ความหมายมั่น จดจ่อในสิ่งที่ต้องการทำให้ได้ตามที่ปรารถนา ในสภาวะจิตที่เป็นสมาธิ โดยปราศจากการวางเงื่อนไขทั้งสิ้น

๔. **ความคิดสร้างสรรค์** คือ การรู้จักใช้ความคิดอย่างสุขุม โดยผ่านกระบวนการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ จนเกิดเป็นความคิดใหม่ มุมมองใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

แนวทางทั้งสองแนวทางนี้ครอบคลุมหลักการทำงานร่วมกันภายใต้สถานการณ์แบบชนะ-ชนะ (Win-win Situation) อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้เป็นหลักการต่างๆอีกมากมาย และที่สำคัญสำหรับวิถีไทยอย่างเรานั้นเรามีความคุ้นเคยกับหลักธรรมคำสอนต่างๆเหล่านี้มาตั้งแต่เกิดจนตาย และมีมานานกว่า ๒,๕๐๐ ปี เพียงแต่ว่าท่านเคย **ได้ฟัง** หรือเพียงแค่ว่าเคย **ได้ยิน** ?

เอกสารอ้างอิง

ชนาภรณ์ ใจสมานมิตร . “ความตระหนักในฐานะคนทำงาน” *เอกสารประกอบการอบรม. ๑* (พฤศจิกายน ๒๕๕๑) : ๑

ผศ.บุญมี แทนแก้ว . *พุทธปรัชญาเถรวาท* . กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๕.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒ : มปน.

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ, ๒๕๓๐ : ๖

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) . *ธรรมนุญชีวิต* . กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๕๑.

พระมหาอุทัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) . *ธรรมะพารวย* . กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรีนติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๑.

รศ.ดร.สิทธิโชค วรานุสันติกุล . *ทำอย่างไรให้เขายอม* . กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๗.